

Bibliotekarz jako ambasador dostępności.
Działania bibliotek na rzecz osób neuroróżnorodnych
wnioski z wizyt studyjnych realizowanych w ramach projektu NEURO-INC

Magdalena Wójcik

Krzysztof Gerc, Paloma Korycińska, Dorota Rak, Roksana Ulatowska

Uniwersytet Jagielloński

sponsorzy
zawsze obecni

sponsorzy
wspierający

Cel projektu

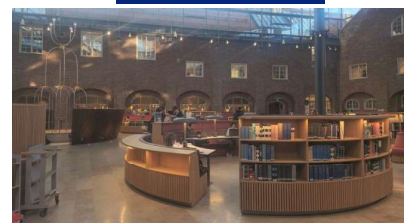
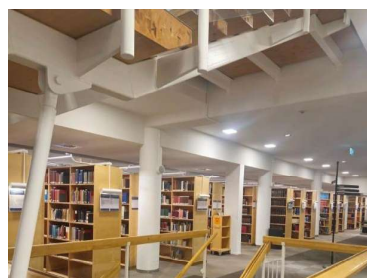
- Punkt wyjścia - idea inkluzyjności usług bibliotecznych, definiowana jako dążenie do takiego zorganizowania usług, aby były dostępne i przyjazne dla jak najszerzej grupy użytkowników
- W literaturze przedmiotu można znaleźć wiele opisów pomysłów na dostosowanie usług bibliotecznych do potrzeb osób z niepełnosprawnością ruchową czy sensoryczną, jednak problemy dostosowania fizycznych przestrzeni bibliotecznych do specyficznych potrzeb neuroróżnorodnych użytkowników są wciąż rzadko omawiane
- Teza - neuroróżnorodność może mieć istotny wpływ na zakres i sposób zaspokajania potrzeb informacyjnych użytkowników bibliotek akademickich, w tym na ich zachowania informacyjne
- Badania pozwolą opisać specyficzne potrzeby i oczekiwania neuroróżnorodnych użytkowników względem bibliotek akademickich, a tym samym lepiej dostosować do nich ofertę biblioteczną

naturalnie występująca odmiana w budowie i funkcjonowaniu mózgu i układu nerwowego, objawiająca się trwałymi różnicami poznawczymi, sensorycznymi i behawioralnymi, które same w sobie niekoniecznie stanowią deficyty, ale mogą powodować trudności w środowisku dostosowanym do potrzeb większości populacji

- Szwecja (Stockholm University Library, KTH Library)
- Norwegia (OsloMet Library, Innlandet Elverum Library, Innlandet Hamar Library)
- Finlandia (University of Helsinki Library, Learning Centre Aleksandria, University of Alto Library, Oodi National Library)
- Belgia (University Library of Vrije Universiteit Brussel, Learning and Innovation Center Library)

Typowa biblioteka akademicka

- Jasna, czysta, przestronna i przytulna
- Neutralne kolory podłóg, ścian i półek
- Kolorowe meble
- Liczne i wygodne strefy dla użytkowników

- Projektowanie bibliotek zgodnie z podejściem Universal Design
- Funkcjonowanie w bibliotekach zespołów ds. projektowania przestrzeni i zespołów UX
- Systematyczne badanie potrzeb użytkowników
- Dobra współpraca bibliotek akademickich z uczelnianymi centrami dostępności
- Stałe budowanie kompetencji związanych z dostępnością
- Płaska struktura organizacyjna i oddanie możliwości podejmowania większości decyzji samym bibliotekarzom

Adaptacje nakierowane na potrzeby osób z niepełnosprawnością ruchową i sensoryczną

- Adaptacje przestrzeni dla osób z niepełnosprawnością ruchową – podjazdy, windy, szerokie drzwi i alejki, wszystkie toalety dostosowane, regulowana wysokość blatów
- Adaptacje dla osób z niepełnosprawnością sensoryczną (zmysł wzroku, zmysł słuchu) – zasoby książki brajlowskiej, audiobooki, "resource rooms" pokoje z komputerami wyposażonymi w specjalistyczne oprogramowanie

Adaptacje o szczególnym znaczeniu dla osób neuroróżnorodnych

- Strefy ciszy, pozwalające odpocząć przestymulowanym użytkownikom
- Pomieszczenia do pracy indywidualnej, pozwalające użytkownikom lepiej się skupić i uniknąć przytłoczenia
- Drogowskazy o wysokim kontraście ułatwiające orientację w bibliotece i aplikacje ułatwiające orientację w przestrzeni
- Jasne wskazówki dotyczące korzystania z biblioteki udostępniane na miejscu, ale także na stronie www – umożliwiające wcześniejsze zaplanowanie wizyty, co sprzyja redukcji niepewności i stresu
- Talking Books – flagowy projekt wdrożony we wszystkich szwedzkich bibliotekach – książki czytane przez narratorów lub sztuczną inteligencję i udostępniane osobom z niepełnosprawnościami

Adaptacje o szczególnym znaczeniu dla osób neuroróżnorodnych

- Stosowanie tekstyliów dźwiękochłonnych, wyciszanie pomieszczeń
- Nacisk na naturalne oświetlenie, ale także tworzenie zaciemnionych miejsc z możliwością regulacji natężenia światła
- Polityka czystego biurka – na powierzchniach tylko niezbędne przedmioty, np. lampki
- Uproszczenie niektórych komunikatów i dążenie do oczyszczenia przestrzeni biblioteki z niepotrzebnych bodźców i przedmiotów
- Podczas wydarzeń dla użytkowników i szkoleń bibliotecznych zwracanie szczególnej uwagi na sposób prezentacji treści, np. wcześniejsze przygotowanie planu prezentacji i jej harmonogramu, jednoczesne mówienie i pokazywanie na slajdzie (łączenie obrazu i dźwięku), uproszczenie kolorów i niektórych komunikatów

- Finansowe
- Lokalowe
- Kadrowe
- Organizacyjne

Ale równolegle..

- Wsparcie szkoleniowe
- Wsparcie logistyczne
- Duża autonomia działań bibliotekarzy

- Intensyfikacja badań potrzeb użytkowników
- Włączenie w większym stopniu bibliotekarzy w procesy decyzyjne związane z kształtowaniem przestrzeni bibliotecznych
- Wzmocnienie projektowania uniwersalnego w planowaniu nowych przestrzeni
- Integracja usług bibliotecznych z usługami wspierającymi proces uczenia się
- Zwiększenie liczby stref wyciszenia i miejsc umożliwiających regulację sensoryczną

Magdalena Wójcik

Uniwersytet Jagielloński

Strona projektu: <https://isi.uj.edu.pl/dzialalnosc-naukowa/neuro-inc>
Facebook: <https://www.facebook.com/share/16wkMPabZH/?mibextid=wwXlfr>
LinkedIn: <https://www.linkedin.com/company/neuro-inc-project/>

neuro
-
inc

NEURO-INC - Potrzeby i zachowania informacyjne neuroróżnorodnych użytkowników w kontekście projektowania inkluzywnych usług bibliotek akademickich w fizycznej przestrzeni biblioteki. Projekt finansowany przez Narodowe Centrum Nauki w ramach umowy UMO-2024/55/B/HS2/00694

sponsorzy
zawsze obecni

mol
OPROGRAMOWANIE DLA BIBLIOTEK

prolib
library solutions

SOKRATES
SOFTWARE
SOWA
system biblioteczny

sponsorzy
wspierający

br::
BRYLA PLUS

libron
ELIBRON sp. z o.o.

platon

PWN | IBUK LIBRA